

לקוּטִים וספורים נפלאים

פרשת ויצא

"ויצא יעקב מבאר שבע" (כח, י)

וברש"י: יציאת צדיק מן המקום עושה רושם.

מעשה בהגה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל, בעל ה"לבושי שרד", שנאלץ לעזוב את עיר רבנותו סורוקה, משום שאנשי המקום התנגדו לו - לפי שהיה מטיף להם מוסר ומצביע בגלוי על מעשיהם הרעים.

כאשר נפרד מהעיר, יצאו כל אנשי המקום ללוותו. פנה

ר' שלמה ואמר: מה נאה

הודה וזיווה של עיר זו!

תמהו עליו: כיצר רבינו אומר דבר זה, והלא היה רגיל לומר שאין כסורוקה - הפחותה שבערים?

השיב להם ר' שלמה: אף אני אומר כן כשהנכם בעיר, אך עתה, משיצאתם ללוותני, ולא נותר בה איש - הרי היא מלאה הוד והדר.

"ויצא יעקב מבאר שבע" (כח, י)

במדרש (בראשית רבה

סח, ב) מופיע שכאשר נטל אליפז מיעקב את כל רכושו, אמר יעקב: "לית אנא מובד סברי מן בריי" - אינני מאבד את ביטחוני בבוראי, אלא עזרי מעם ה'. יעקב יוצא אל הלא-נודע, חסר כל, ובכל זאת מלא ביטחון שלם.

באחת הפעמים, באמצע שיעורו של רבי חיים מוולאז'ין, שאל הרב את תלמידיו למי יש שעון. השקט ששרר בחדר ענה מעצמו - לאיש מהם לא היה שעון. אמר רבי חיים: סימן שחסר לנו ביטחון בשם; אילו היינו בוטחים בו כראוי - היה לנו שעון, אפילו שעון זהב.

רבי חיים המשיך בשיעור, ולפתע נשמעו דפיקות בדלת. חייל לבוש מדי צבא ניגש אל השולחן

בבהילות: "רבי, סליחה על ההפרעה. יהודי אני, משרת בעל כורחי בצבא של גויים. אנו יוצאים לקרב, וברשותי שעון יקר". הוציא החייל שעון זהב מכיסו ואמר: "אני מפחד לקחתו עמי, ואין לי אדם נאמן חוץ מכם. אני מפקידו בידכם: אם אשוב - תחזירו לי, ואם לא - יהיה שלכם". כך קיבל רבי חיים שעון זהב באותה שעה ממש. וכך מצאנו גם במחלוקת המפורסמת בין הגאון רבי ישראל סלנטר לרש"ש. הרש"ש טען שאין לומר על אדם הבוטח בה' ששיג בוודאות את כל מה שבוטח עליו. ורבי ישראל סלנטר חלק עליו ואמר: "בודאי ישיג!" כדי להוכיח את הדבר, הכריז באותה שעה שהוא בוטח בה' ששיג שעון זהב. ולאחר

רגעים ספורים נכנס אדם ובידו - שעון זהב, ונתנו לרבי ישראל.

שני הסיפורים הללו אינם באים ללמד שהביטחון הוא "מכונה" להפקת ניסים. אלא ללמד מהו מצב פנימי: ביטחון אמיתי, שלם, מוחלט, כעוצמת אמונתו של יעקב אבינו שאמר "לית אנא מובד סברי מן בריי" גם כאשר נוטל אליפז כל אשר לו. תמיד נשאר לו דבר אחד - ביטחונו בה'. (במחשבה תחילה)

"ויגש יעקב ויגל האבן מעל פי הבאר" (כט, י)

לכל אחד יש תחומים מסוימים שקשה לו להתמודד בהם. האחד, מקפיד לקיים את כל התורה בלה' קלה בבהמורה, ורק בענין השמירה מתאזות הוא קצת חלש...

השני, בסך הכל יהודי טוב, משתדל לעשות את רצון השם במלואו - אלא אם כן מדבר במקרה שמכעיס אותו. שם, הוא מתקשה להתמודד...

השלישי הוא ממש 'עובד השם', מקפיד על סדר יום, לומד ומתפלל, עושה חסד בגופו. אבל רק בגופו, כשה מגיע לכספים - העניינים קצת חורקים...

יבוא האדם ויאמר: תראה, באפן כללי נתן לומר שאני ממש 'בפשירון העליון', את רב המצוות אני מקפיד לקיים, אבל מה לעשות, יש דברים ש'הם לא בשבילי'... קשה לי להתמודד מולם, לא מסגל להתגבר!

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (כח, י)

יש שהוא הולך אצל זיווגו ויש שזיווגו בא אצלו. יצחק - זיווגו בא אצלו, שנאמר (כד, סג) "ויצא יצחק... והנה גמלים באים". יעקב - הלך אצל זיווגו, שנאמר "ויצא יעקב" (מדרש).

יעקב אבינו יוצא מבאר שבע לחרן כדי למצוא אשה. אביו יצחק, לעומת זאת, לא היה צריך ללכת, הביאו את האשה אליו. ללמדנו - כי הכל נעשה בהשגחה פרטית, ומציאת הזיווג אצל כל אדם היא לפי מה שנגזר עליו מן השמים, ומה' אשה לאיש. כל מה שיעשה - לא יועיל לשנות גזרתו. יתברך.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל

כ"ו בניסן תשע"ז

שאל את הנשר על שלומה, והנשר השיב כי שלום לה, לבעלה ולבנה. המלך התקשה להאמין והחליט לנסוע בעצמו לאי. כשבא - ראה את בתו ומשפחתה, ופרצו כולם בבכי ובהתרגשות.

שאל המלך כיצד הגיע הבחור למגדל, והבת סיפרה כי ציפור ענקית הובילה אותו עטוף בתוך נבלת שור. המלך ירד עם בתו, חתנו ונכדו מן המגדל והפליג עמהם חזרה.

ערך המלך סעודת הודיה וסיפר לעם את אשר אירע. אמר: "עתה נוכחתי פעם נוספת ש"אין עצה ואין תבונה כנגד ה'", אין אדם יכול להימלט מגזירת הקב"ה. שלחתי את בתי למקום שומם

שאין רגל אדם דורכת בו, והנחתי אותה במקום גבוה שאיש לא יגיע אליו, ובכל זאת - לא יכולתי לחלץ אותה ממה שה' גזר עליה. יהי שם ה' מבורך!"

(הסיפור על פי כתב יד ג' של מדרש תנחומא, במבוא למהדורת בובר, וילנה תרמ"ה)

"כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך" (כח, טו)

פעם אחת בא אל הסבא קדישא מרוז'ין זי"ע חסיד אחד, לשפוך שיחו ולהושיע בדבר ישועה ורחמים.

הרה"ק רבי דוד מטשורטקוב זלה"ה, שהיה אז רך בשנים, כבן אחת עשרה, הבחין באותו חסיד שהוא שרוי בצער רב ובדאגה גדולה, והבין שצרתו - צרה גדולה. נתעורר בו רצון לדעת מה תהיה ישועתו.

המתין הרה"ק מטשורטקוב ליד פתח

חדרו של אביו הרה"ק מרוז'ין, עד שהחסיד יצא. שאלו מה אמר לו הרבי.

סיפר החסיד את ברכת הרבי: "דער אייברשטער זאל דיר העלפען" - השם יעזור לך.

אמר לו הרה"ק מטשורטקוב: היכנס שוב ושאל את אבי - מה יהיה עד שיעזור השי"ת?

ציית החסיד ושב אל הקודש פנימה. כשיצא סיפר שהרה"ק מרוז'ין השיב לו: עד שיעזור

לשלמה המלך הייתה בת ושמה קציעה, הנערה הייתה יפת תואר, חכמה וטובת לב. רצה אביה לדעת מי יהיה החתן שלה וקרא לכהן הגדול לברר את גורלה. הכהן שאל באורים ותומים והשיב כי בחור עני וללא שום תואר יהיה בעלה.

לשמע הדברים החליט המלך למנוע את נישואי בתו לאותו בחור. לאחר שבועיים הובילו העבדים את הבת למגדל שהיה על אי בודד. הסולמות הורחקו והיא נותרה לבדה. המלך קרא לנשר גדול וציווה עליו לקחת בכל יום ממתבח המלך אוכל ולהביא לבתו שבראש המגדל את ארוחותיה.

באותם ימים חי בעכו איש עני "אביים" שמו, ולבנו שנולד קרא ראובן. הילד גדל והיה יפה תואר, נבון ומוכשר, אך בשל העוני הקשה נאלץ לעזוב את הוריו ולחפש את מזלו. כל היום הלך ללא אוכל ומשקה, רעב ועייף, ופחד נפל עליו. התחנן לה' שימצא לו מסתור, וה' זימן לו נבלת שור מונחת על הארץ. נכנס הנער לתוך בטנה הפתוחה ונרדם.

בשנתו לא חש בנשר גדול שנעץ ציפורניו בנבלת השור והרימה יחד עם הישן בתוכה, ונשאה לראש המגדל שבו הייתה בת המלך. לאחר ששבע הנשר מבשר השור - עף, והנער נשאר על המגדל בתוך השור.

בבוקר מצאה בת המלך את הנער ישן. העירה אותו ושאלה כיצד הגיע לשם, והוא לא ידע לספר. הנערה הזמינה אותו להישאר. כשהגיע הנשר

להביא את האוכל כמידי יום, ראה שנמצא אדם נוסף, ומאז הביא שתי ארוחות בכל פעם.

שני הצעירים מצאו חן זה בעיני זה, והבינו כי מאת ה' יצא הדבר. שניהם הסכימו להינשא, הוא כתב לה כתובה בדמו שיצא מאצבעו הדקורה. חיו בשלוה ונולד להם בן, ושמו "זכור". הנשר הבחין בילד והביא שלוש ארוחות בכל יום.

עברו שנים, ושלמה המלך השתוקק לראות את בתו.

הקדוש ברוך הוא נתן שש מאות ושלש עשרה מצות. את רבם אני מקים בשמחה, רק בארבע או חמש מצוות אני מתקשה, נו, צריך להסתכל על מחצית הכוס המלאה...

ה'צדקת הצדיק' מגלה, שהדברים פועלים הפוך לחלוטין: הרבי ר' צדוק אומר, שמצות אהבת השם כוללת שלושה נקודות, 'בכל לבבך', 'בכל נפשך', 'ובכל מאדך'...

'בכל לבבך' - זה אברהם אבינו. אברהם אבינו היה איש החסד. חסד, היא מדה קדושה הנובעת מלב מלא אהבה, ורוצה להיטיב עם כל הסביבה...

אבל, למדת החסד יש גם בעיה. אנשים של אהבה וחסד, שהדבר בוער להם בנפשם והם אינם שמים גבולות - יש בזה סכנה גדולה, של נפילה לתאוות וכדומה...

לאנשי ה'חסד' יש קשי לשים גבולות - ולכן העבודה שלהם היא למסר את הלב במדת החסד, להסכים לוותר על ה'חסד' אם הבורא מבקש...

לעצמם זאת, אנשים שאין להם בעיה טבעית ל'חסד', בשבילם זו כלל לא בעיה לוותר על חסד לא נכון... רק אברהם אבינו מבין שלשת האבות - מסר את לבו עבור רצון השם, כי בשבילו זה אכן היה נסיון!

'בכל נפשך' - זה יצחק אבינו. יצחק אבינו הוא 'מדת הגבורה'. גבורה, זה ללכת בעקשות עד הסוף ולא לוותר על קוצו של יו"ד.

לכאורה, זו מדה טובה מאוד, שמובילה את האדם למסר את הנפש עבור מצוות השם ולא לוותר לעצמו... אבל, כלנו מבינים ש'מדת הגבורה' לכשעצמה היא לא תמיד טובה. אנשים שהגבורה בוערת בנפשם עלולים לפגוע בסביבתם, לבעס על זולתם ואפילו לרמס את הקרובים אליהם ביותר!

לעי"נ האשה החשובה

מרת צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

השי"ת - גם יעזור השי"ת.

כששמע זאת הרה"ק מטשורטקוב אמר: לזה כיוון הכתוב: "כי לא אעזובך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך" - גם עד אז, עד שהדבר יתקיים בשלמות - "לא אעזובך", אעזור לך כבר עתה.

(דברי דוד)

"ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש" (כח, כג)

אחת הנכודות של הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, בהיותה ילדה בבית הספר, במסגרת שיעור מלאכה

בקרמיקה רצתה להכין שלט שעליו יהיה כתוב "משפחת ליפקוביץ", כדי לתלות על דלת ביתם של הסבא והסבתא.

רבי מיכל יהודה לא הסכים, ונימוקו עמו: הרי לאחר שיתלו על הדלת שלט יפה, יראו צורך גם לצבוע את הדלת כדי שיהיה לה מראה תואם ויפה. לאחר שיצבעו את הדלת, יאמרו: דלת יפה - צריכים לייפות גם את הקיר שמולה, וכן הלאה. שלט קטן זה עלול לגרור אחריו דברי מותרות בעוה"ז.

פעם הביא אחד הנכדים מזרן חדש עבור הסבא. רבי מיכל יהודה חרד חרדה גדולה: "מזרן חדש" - מושג של עולם הזה. המזרן לא ראה את פני הבית.

"ויהי בבוקר והנה היא לאה" (כט, כה)

"לפי שמסר יעקב סימנים

לרחל, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה, אמרה: עכשיו תיכלם אחותי. עמדה ומסרה לה אותן סימנים" (רש"י) מעשה שהיה: מחוץ לחדרו של החזן איש המתין ר' יהושע ברים בדריכות. שניהם אמורים היו לצאת למסיבת התנאים של בחור מבוגר, והחזן איש הבטיח להשתתף. אך בפנים ישב החזן איש עם זוג ניצולי מלחמה, אנשים בודדים שבידם מעט כספי שילומים, וביקשו את עצתו האם לפתוח חנות קטנה לכלי תפירה. הם פרוש לפניו כפתורים, חוטים ומחטים - פריט אחר פריט - והוא השיב להם בסבלנות אין קץ. ר' יהושע המתין בחוץ בדאגה; הציבור כבר ממתין.

כשיצא הזוג, אמר החזן איש ברוך: "טורח ציבור איננו קל בעיני כלל. אבל אנשים אלו - אין להם איש בעולם. אם הם באו אליי, משמע שאין להם את מי לשאול מלבדי. ובמצוות חסד כזו - כולנו שווים בחיוב."

וזהו עומק המעשה של רחל: כאשר ראתה שתיכנס לאה תחתיה, ידעה רחל בדיוק מה תלוי בכך - גם עתידה היא, גם זיווגה, גם חייה, ובכל זאת, עמדה ומסרה לה אותן סימנים. לא ביקשה רשות, לא חישבה חשבונות. כי יש מצוות שחיובן על כולם, בשווה, לא לבייש יהודי.

יעקב? אף הוא חייב בכך - ולכן לא כעס.

(במחשבה תחילה)

"ויואמר לבן לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני

הבכירה" (כט, כו)

מסופר על הרה"ק בעל ה"פני מנחם" מגור זצ"ל שקרא פעם לאחד ה"עסקנים" וביקש ממנו לעזור לאדם מסוים. אותו עסקן לא השיב תשובה ברורה, אלא הנהן בראשו תשובה מתחמקת.

אמר לו הרבי בפיקחותו: אל תענה לי תשובות של פוליטיקאי... והסביר, יעקב שואל את לבן: למה רימיתני? ומה עונה לבן? "לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה."

וכי איפה הייתה הטענה הזאת עד עכשיו? איך יכול היה להשיב כך בגסות?

אלא שלבן לא התכוון כלל לענות עניינית. זה

מה שאמר: "לא יעשה כן במקומו" - אצלנו לא נוהגים לומר "כן". אנחנו עונים תמיד בעקיפין...

התחמקות היא דרכו, ותשובה ישירה - איננה במילון של לבן.

"נתן אלוקים שכרי" (ל, יח)

החפץ חיים זצ"ל הסביר על פי משל: בעל בית חרושת העסיק פועלים רבים. פעם אחת עמד להשיא את בתו. חשב העשיר בלבו: חייב אני להזמין את כל הפועלים לחתונה, אך אין זה נאה שישבו יחד עם ידידי ומוקירי.

מה אעשה?

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד ב"ר צבי ליבוביץ ע"ה

כ"א מר חשון תשפ"א

את השבת בילה האורח באווירה נוחה ונעימה, וכצאת השבת הודה למארחו על האירוח.

והיכן תרמילי? שאל האורח בעמדו על פתח הבית.

תרמיל? איזה תרמיל? שאל המארח.

זה עם הכסף שמסרתי בידכם להוליכו לביתכם, ענה האורח.

אמר המארח, לא היו דברים מעולם, לא נמסר בידי שום כסף.

בלית ברירה הזמין האורח את מארחו לדין תורה אצל רבנו האור החיים הקדוש.

רבנו הקשיב לטענות הצדדים ופנה אל המארח: מה דעתך על החשד הזה?

ענה האיש: שקר בפיו. הלוואי שלא הייתי מזמינו לביתי.

פנה רבנו אל התובע ושאל, האם יש לך עדים שראו את מסירת התרמיל?

ענה האורח, אין לי עדים, אך עמדנו תחת העץ בשעה שמסרתי לו את כספי.

אמר לו רבנו, אמרת עץ? לך מהר והבא את העץ ל'בית דין'.

האורח, שהאמין באמונה שלמה בצדיק, חשב שרבנו עומד לעשות מעשה פלא עם העץ, ולכן נחפוץ לצאת.

בינתיים פנה רבנו אל הנתבע ושאל: אמור לי, האם לדעתך כבר הגיע האיש אל העץ?

ענה הנתבע: בהחלט שלא. מרחק רב מכאן ועד העץ.

נענה רבנו ואמר: פיר הכשילך! לדברך שלא מסר לך האיש שום כסף - מניין לך לדעת את

טיבם עצה: יום לפני החתונה ערך בביתו שולחנות כיד המלך והזמין את כל הפועלים לסעודה חגיגית. "בואו ושמחו בחתונת בתי" - אמר להם.

עבר שכנו וראה את הסעודה הגדולה ואת כל הפועלים מסובים. התפלא: וכי הפועלים חשובים אצלו יותר מכל מכריו? הרי הוא מקדים לשמוח עמם לפני כל המוזמנים! ולא ידע אותו שכן, שלא מפני חשיבותם מקדים אותם, אלא מפני שאינו חפץ שישבו עם המכובדים בחתונה עצמה, לכן משלם להם עכשיו, בנפרד ובמוקדם.

הנמשל: כך גם בעולם הזה. פעמים שאנו רואים רשעים דרכם צלחה, זוכים לעושר, כבוד ונחת. אדם עלול לחשוב שהם נעלים וחשובים לפני שמים, כאילו מעדיפים אותם על פני הצדיקים.

אך האמת אחרת לגמרי: מקדימים להם את שכרם כאן, בעולם הזה, כדי לטורדם מן השמחה האמיתית - מן

הסעודה הגדולה שתקיים לעתיד לבוא לצדיקים ולשלומי אמוני ישראל.

הקדמה זו אינה מפאת מעלתם של הרשעים, חלילה, אלא מפני שאין רצון שיהיו שותפים בסעודה של צדיקים.

ולכן "נותנים להם את שלהם" מראש, בעולם זה - ובכך הם נגרעים מן העולם הבא.

"וענתה בי צדקתי ביום מחר" (ל, לג)

בפרשתנו אנו לומדים על הפעולות שעשה יעקב אבינו בחוכמתו, להציל את מה שגזל לבן ממנו.

בימי עלומיו שימש רבנו חיים בן עטר זצ"ל, האור החיים הקדוש, כרבה של העיר סאלי. באותה

תקופה נזדמן סוחר אמיד לעיר בדרכו למסעיו, ובערב שבת חיפש

מקום להתארח לשבת. הוא פנה אל אחד מנדיבי הלב שבעיר וביקש להתאכסן בביתו. תשובתו החיובית הייתה, בוודאי אשמח לארח אתכם בביתי".

אמר האורח, מוכרח אני לסדר כמה עניינים עד שאבוא אליך. אנא הודיעני כיצד להגיע לביתך, ובינתיים אבקש שתיטול לביתך את תרמיל הכסף שלי. אינני רוצה להסתובב ברחובות עם כל כך הרבה כסף.

הסכים המארח, נשא את התרמיל והצניעו בירכתי הבית.

ב'תפלת גשם' מזכירים את יעקב אבינו שהסיר את האבן הגדולה מעל פי הבאר. "יחד לב וגל אבן מפי באר מים". שואל הרה"צ ר' אשר פריינד, וכי בשביל להסיר אבן כבדה מהבאר מיחדים את הלב? והרי נכון יותר היה לומר 'יחד כוחותיו', או 'יחד ידו'...

אומר ר' אשר: הרבה יותר קשה להוריד אבן מהלב - מאשר להסיר את אותה אבן גדולה מהבאר.

אם יעקב אבינו הצליח להסיר את האבן מהלב, מהי בשבילו משימה פשוטה כמו הסרת האבן הפיזית...

השפת אמת אומר: מיום שנבאר העולם ועד עצם היום הזה, יוצאת בת קול בכל יום ויום ומקצת - "לך-לך מארצך, ממולדתך, מבית אביך - אל הארץ אשר אצאך!"

צא מאזור הנוחות שלך, מהרדידות שלך, מהתפיסות הילדותיות שלך, תתחיל לעבד! צא למשימה לשמה הגעת לכאן!

אברהם אבינו, היה הראשון בעולם שהיה מוכן לשמץ את הבת קול. אבל היא לא השתתקה! היא עדין מדברת אלינו עד עצם היום הזה!

(נקודות של אור - ספינקא)

המרחק לעץ?

מיד הודה המארח בקבלת התרמיל עם הכסף. ועד שחזר האורח יחד עם ה"עץ", כבר עמד התרמיל בחדר בית הדין.

"זה עשרים שנה אנוכי עמך, רחליך ועזיך לא שיכלו ואילי צאנך לא אכלתי" (לא, לח)

מזה שבהשגחת ה' רחליך ועזיך לא שיכלו, מזה תדע שאילי צאנך לא אכלתי, כי הקב"ה לא יעשה ניסים לגנב. (אלשיך)

א גוט שבת